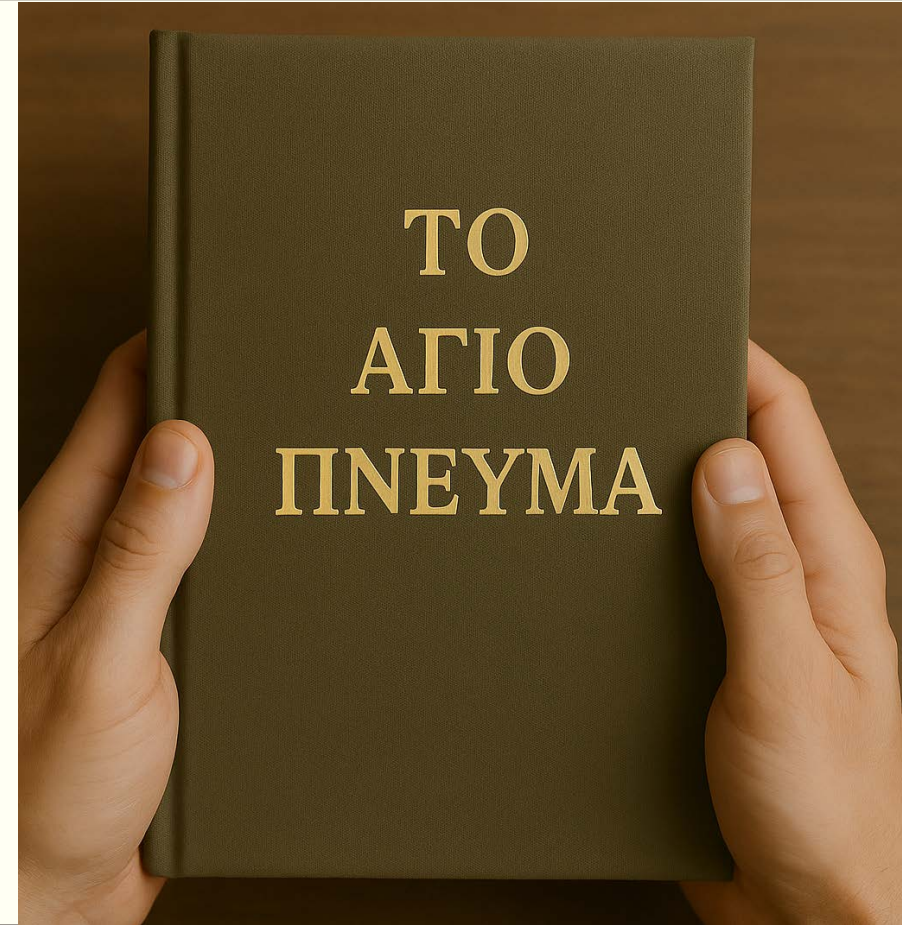

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Θέμα 10^ο
Το Άγιο Πνεύμα (Ιωάννης)

Προοίμιο

Θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τη θεολογία του Αγίου Πνεύματος στο κατά Ιωάννην ευαγγέλιο, αντιπαραβάλλοντάς την με την Π.Δ., τον ελληνιστικό δυισμό και τα Συνοπτικά Ευαγγέλια. Ενώ οι Συνοπτικοί εστιάζουν στη μεσσιανική εμφάνιση του Ιησού, ο Ιωάννης παρουσιάζει το Πνεύμα ως έναν «άλλο Παράκλητο» που εξασφαλίζει τη συνεχή παρουσία του Χριστού στους πιστούς. Αυτός ο Παράκλητος λειτουργεί ως προσωπικός οδηγός, δάσκαλος και συνήγορος, μεταμορφώνοντας την εσωτερική ζωή των μαθητών μετά τη Δόξα της Ανάστασης. Παράλληλα, το Πνεύμα αποτελεί το όχημα για την «άνωθεν» γέννηση, καθιστώντας τη σάρκα ικανή να συμμετέχει στη θεία πραγματικότητα. Η διακονία Του επεκτείνεται στον έλεγχο του κόσμου και στην ενίσχυση της Εκκλησίας, προσφέροντας μια πνευματική εξουσία που υπερβαίνει τα όρια της ιστορικής παρουσίας του Ιησού. Τέλος, υπογραμμίζεται η προσωπική υπόσταση του Πνεύματος, η οποία δεν αποτελεί απλή δύναμη, αλλά την πηγή της αληθινής λατρείας και της αιώνιας ζωής.

Διάγραμμα παρουσίασης

1. Το πνεύμα στην ελληνιστική θρησκεία
2. Το πνεύμα στην Παλαιά Διαθήκη
3. Το πνεύμα στους Συνοπτικούς
4. Το Άγιο Πνεύμα στο κατά Ιωάννην
5. Ο Παράκλητος
6. Η φύση του Παρακλήτου
7. Το έργο του Πνεύματος στους μαθητές
8. Το έργο του Πνεύματος στον κόσμο

1. Εισαγωγικά – Η ανάγκη ιστορικής έρευνας

Μια από τις μεγαλύτερες διαφορές ανάμεσα στους Συνοπτικούς και στο Τέταρτο Ευαγγέλιο είναι η θέση που το τελευταίο δίνει στο Άγιο Πνεύμα, ιδιαίτερα στη συνομιλία στο Ανώγειο με τη μοναδική διδασκαλία για τον Παράκλητο. Για να εκτιμήσουμε τη διαφορά, πρέπει να ρίξουμε μια σύντομη ματιά στην περί του Αγίου Πνεύματος διδασκαλία όπως αυτή αναπτύσσεται στην Π.Δ. και στους Συνοπτικούς. Κι επειδή υπάρχει το πρόβλημα του ελληνιστικού υποβάθρου του Ιωάννη, πρέπει να δούμε με συντομία το πνεύμα ως ιδέα στην ελληνιστική θρησκεία.

1. Το πνεύμα στην ελληνιστική θρησκεία

2. Το πνεύμα στον ελληνικό κόσμο και η στωική αντίληψη

Υπάρχει οπωσδήποτε μεγάλη ποικιλία στην ελληνιστική θρησκεία· το δικό μας ενδιαφέρον πρώτιστα αφορά ένα πιθανό υπόβαθρο των Γνωστικών στην ιωάννεια σκέψη. Οι Έλληνες πίστευαν ότι το πιο βασικό στοιχείο της ύπαρξης κάποιου είναι η ψυχή, όχι το πνεύμα. Στον ελληνικό δυισμό η ψυχή βρίσκεται σε αντίθεση με το σώμα, όπως ο νοούμενος κόσμος βρίσκεται σε αντίθεση με τον φαινόμενο κόσμο. Κάποιες φορές, ωστόσο, το πνεύμα λαμβάνει το νόημα και τη λειτουργία της ψυχής. Στον Στωικισμό το πνεύμα ήταν η παγκόσμια δύναμη ή φύση –μια λεπτή, άυλη, πύρινη, αερώδης ουσία που διαπερνούσε όλο τον ορατό κόσμο. Το συστατικό στοιχείο του πνεύματος στον ελληνικό κόσμο είναι πάντοτε η ανεπαίσθητη και δυναμική του υπόσταση.

3. Η γνωστική προσέγγιση του πνεύματος ως απελευθερούμενης ουσίας

Στην επιστημονική και φιλοσοφική σκέψη το πνεύμα σαν όρος της φυσιολογίας παραμένει βασικά υλιστικός και ζωτικός. Στη γνωστική σκέψη η δύναμη νοείται σαν υπόσταση, και το πνεύμα περιείχε την έννοια της ουσίας της ζωής (*Lebenssubstanz*). Ο Θεός είναι πνεύμα. Κατά τη δημιουργία μια πνευματική ουσία ενώθηκε με την ύλη· όμως, η πνευματική αυτή ουσία επιζητεί ν' απελευθερωθεί. Λύτρωση σημαίνει την επανασύνδεση όλων των μορίων του πνεύματος. Ο Λυτρωτής κατεβαίνει να μαζέψει τα απομεινάρια του πνεύματος και μ' αυτά να ξανανεβεί ψηλά. Το σωματικό και φυσικό αφήνονται πίσω αλλά το πνευματικό συναντάει τον Θεό. Έτσι, ο λυτρωμένος γίνεται εξολοκλήρου πνεύμα με την απελευθέρωση από τα δεσμά του σώματος.

2. Το πνεύμα στην Παλαιά Διαθήκη

4. Η έννοια του *rûah Yahweh* στην Π.Δ. ως θεία δύναμη

Το *rûah Yahweh* της Π.Δ. δεν είναι μια ξεχωριστή, διακριτή οντότητα· είναι η δύναμη του Θεού —η προσωπική δράση κατά το θέλημα του Θεού που επιτυγχάνει έναν ηθικό και θρησκευτικό σκοπό. Το *rûah* του Θεού είναι η πηγή όλων των ζώντων όντων, όλης της φυσικής ζωής. Το Πνεύμα του Θεού είναι το ενεργό στοιχείο που εκπορεύεται από τον Θεό και δίνει τη ζωή στον φυσικό κόσμο (Γεν 2,7). Είναι επίσης η πηγή του θρησκευτικού ενδιαφέροντος που εγείρει χαρισματούχους ηγέτες, Κριτές, προφήτες ή βασιλιάδες. «Το *rûah Yahweh* είναι ένας όρος για την ιστορική δημιουργική πράξη του ενός Θεού η οποία, μολονότι αψηφά οποιαδήποτε λογική ανάλυση, είναι πάντοτε πράξη Θεού».

3. Το πνεύμα στους Συνοπτικούς

5. Το Άγιο Πνεύμα: Από τη γέννηση έως τη διακονία του Ιησού

Τόσο ο Ματθαίος (1,18) όσο και ο Λουκάς (1,35) αποδίδουν και οι δύο τη γέννηση του Ιησού στη δημιουργική δύναμη του Αγίου Πνεύματος. Τα πρώτα Ευαγγέλια λένε και τα τρία για το κήρυγμα του Ιωάννη του Βαπτιστή ότι αφορούσε κάποιον που επρόκειτο να έρθει και που αποστολή του θα ήταν να βαπτίζει με Άγιο Πνεύμα (Μκ 1,8). Όλα τα Συνοπτικά Ευαγγέλια συνδέουν τη βάπτιση του Ιησού με την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος σε μορφή περιστεριού. Και τα τρία Ευαγγέλια αναφέρουν ότι το Πνεύμα οδήγησε τον Ιησού στην έρημο για σαράντα μέρες. Ο Ματθαίος λέει ότι η εξουσία του Ιησού πάνω στα δαιμονικά πνεύματα του δόθηκε από το Άγιο Πνεύμα (Μτ 12, 28)· οι άλλοι δύο Ευαγγελιστές αυτό το υπονοούν διασώζοντας το λόγο για τη βλασφημία εναντίον του Αγίου Πνεύματος.

6. Η εκπλήρωση των προφητειών και η ενίσχυση των μαθητών

Αν και σε διαφορετική συνάφεια, τόσο ο Ματθαίος (12,18) όσο και ο Λουκάς (4,18) εστιάζουν και οι δύο στην εκπλήρωση της προφητείας ότι ο Μεσσίας θα ήταν πλήρης Πνεύματος Αγίου. Ο Λουκάς παραθέτει μια υπόσχεση ότι ο Πατέρας θα δώσει το Πνεύμα στους μαθητές του Ιησού (Λκ 11,13). Και ο Ματθαίος (10,20) και ο Λουκάς (12,12) διασώζουν ένα σπουδαίο λόγο, εκεί που οι μαθητές του Ιησού αντιμετωπίζουν τον επίσημο διωγμό: δεν θα πρέπει ν' ανησυχούν για το τι θα πουν, «γιατί το Άγιο Πνεύμα θα σας φωτίσει εκείνη τη στιγμή τι θα πρέπει να πείτε». Ο Μάρκος παραθέτει την ουσία του ίδιου λόγου στην ομιλία στο Όρος των Ελαιών (Μκ 13,11).

7. Συμπέρασμα: ο Ιησούς ήταν πλήρης Πνεύματος Αγίου

Συμπερασματικά, οι Συνοπτικοί συμφωνούν ότι ο Ιησούς ήταν πλήρης Πνεύματος Αγίου για να εκπληρώσει τη μεσσιανική αποστολή του, ότι η αποστολή του θα συμπεριλάμβανε μια γενική κάθοδο του Πνεύματος, κι ότι οι μαθητές του θα ενδυναμώνονταν από το Πνεύμα για ν' αντιμετωπίσουν τις κάθε είδους δυσκολίες που θα συναντούσαν.

Το δικό μας ενδιαφέρον είναι απλώς να συγκρίνουμε και ν' αντιπαραβάλλουμε τη διδασκαλία των Συνοπτικών και του Ιωάννη.

4. Το Άγιο Πνεύμα στο *κατά Ιωάννην*

8. Η ιωάννεια έμφαση: Το Πνεύμα ως απεριόριστη δωρεά του Ιησού

Εντελώς διαφορετική είναι η εικόνα στο κατά Ιωάννην, αν και όχι αντίθετη. Ο Ευαγγελιστής, παρόμοια με τους Συνοπτικούς, αναφέρει την κάθοδο του Πνεύματος στον Ιησού (Ιω 1,32-34), αλλά της δίνει διαφορετική έμφαση: αποτελεί σημείο προς τον Βαπτιστή. Ενόψει, ωστόσο, ενός επόμενου λόγιου, έχει μεγάλη σημασία για τον Ιωάννη το ότι ο Ιησούς πληρώθηκε με Πνεύμα Άγιο κατά τη βάπτισή του. «Ο Θεός τού δίνει [του Υιού] το Πνεύμα απεριόριστα» (3,34). Σίγουρα ο Barrett έχει δίκιο όταν λέει ότι «Ο Ιησούς έχει το Πνεύμα με σκοπό να το εκχωρήσει· και είναι η δωρεά του Πνεύματος αυτή που πάνω απ' όλα διακρίνει τη νέα οικονομία από την παλιά».

9. Η ανθρωπότητα του Ιησού και η λήψη του Πνεύματος

Οπωσδήποτε υπάρχει κάποια σημασία στο γεγονός ότι ο Ιωάννης δεν εμφανίζει τον Ιησού να κάνει τα θαυματουργικά σημεία του με τη δύναμη του Πνεύματος, όπως κατατροπώνει τις δαιμονικές δυνάμεις στους Συνοπτικούς. Με δεδομένο ότι ο Ιωάννης κατανοεί πλήρως την υιότητα και τη θεότητα του Ιησού, ακούγεται συμβατό με την αυθεντικότητα του συγγραφέα το ότι αναφέρει την κάθοδο του Πνεύματος. Γιατί θα έπρεπε ο ενσαρκωθείς Υιός του Θεού να χρειάζεται το Πνεύμα για να εκπληρώσει τη μεσσιανική αποστολή του; Η απάντηση θα πρέπει να βρίσκεται στο ότι ο Ιωάννης έχει πεισθεί για την πλήρη ανθρωπότητα του Ιησού.

10. Ο Πατήρ ως χορηγός του Πνεύματος απεριόριστα στον Υιό

Το λόγιο που προαναφέραμε «ού γαρ εκ μέτρου δίδωσιν το πνεύμα» (3,34 – κριτ. κείμεν.) είναι δύσκολο να εξηγηθεί, γιατί δεν αναφέρεται ούτε το υποκείμενο ούτε το αντικείμενο του ρ. δίδωσιν. Το συγκεκριμένο χωρίο, ωστόσο, μπορεί να κατανοηθεί υπό το φως του επόμενου λόγιου: «Ο Πατέρας αγαπάει τον Υιό και του έδωσε εξουσία πάνω σε όλα» (3,35). Αυτό δείχνει ότι είναι ο Πατέρας που δίνει στον Υιό το Πνεύμα απεριόριστα. Αυτό είναι το μόνο λόγιο στον Ιωάννη, που υποδηλώνει ότι ο Ιησούς διεξήγαγε τη διακονία του με τη δύναμη του Πνεύματος – μια σημείωση, όμως, πολύ συχνή στους Συνοπτικούς.

11. Η μεταναστάσιμη χορήγηση του Πνεύματος στους μαθητές

Το ότι ο Ιωάννης θεωρεί πως ο Ιησούς εκπληρώνει την αποστολή του με τη δύναμη του Πνεύματος αποδεικνύεται από το γεγονός ότι μετά την ανάστασή του χορηγεί στους μαθητές του το Άγιο Πνεύμα για να τους εξοπλίσει για τη δική τους διακονία, η οποία θα περιλαμβάνει και τη συγχώρηση των αμαρτιών των άλλων. «Λάβετε Πνεύμα Άγιο. Σε όποιους συγχωρήσετε τις αμαρτίες, θα τους είναι συγχωρημένες· σε όποιους τις κρατήσετε ασυγχώρητες, θα κρατηθούν έτσι» (20,22-23). Όπως και να ερμηνευτεί αυτό το χωρίο, σημαίνει ότι τουλάχιστον ο Ιησούς έδωσε στους μαθητές του το ίδιο Πνεύμα που είχε κατέλθει πάνω του κατά τη βάπτισή του και τον «πλήρωνε» στη διάρκεια της διακονίας του. Τους χορηγεί το Πνεύμα, επειδή τους στέλνει σαν μαθητές του στον κόσμο για να συνεχίσουν το έργο για το οποίο ο ίδιος είχε αποσταλεί (20,21).

12. Ερμηνευτικά ζητήματα της «ιωάννειας» Πεντηκοστής (α')

Με δεδομένη την έλευση του Πνεύματος την Πεντηκοστή, η περικοπή αυτή παρουσιάζει δυσκολίες, οι οποίες μπορούν να επιλυθούν με δύο ή τρεις τρόπους: Είτε ο Ιωάννης δεν γνώριζε τίποτε για την Πεντηκοστή και την υποκαθιστά με αυτή την ιστορία, έτσι που αυτή γίνεται στην ουσία μια «ιωάννεια» Πεντηκοστή· είτε έλαβαν χώρα δύο δωρεές του Πνεύματος· ή η εμφύσηση του Ιησού πάνω στους μαθητές ήταν μια παραβολική υπόσχεση, κάτι σαν προανάκρουσμα της κανονικής έλευσης του Πνεύματος την Πεντηκοστή. Είναι δύσκολο να σκεφτούμε ότι οποιοδήποτε χριστιανικό γραπτό στην Έφεσο τον πρώτο αιώνα αγνοούσε την Πεντηκοστή. Εξίσου δύσκολο είναι να πιστέψουμε ότι έλαβαν χώρα δύο δωρεές του Πνεύματος.

13. Ερμηνευτικά ζητήματα της «ιωάννειας» Πεντηκοστής (β΄)

Το Πνεύμα δεν μπορούσε να χορηγηθεί πριν από την ανάληψη του Ιησού (7,39), κι αν ο Ιησούς πράγματι έδωσε το Πνεύμα στους μαθητές του, θα πρέπει να συμπεράνουμε πως υπήρξαν δύο αναλήψεις (βλ. 20, 17). Επιπλέον, δεν υπάρχει καμιά απόδειξη πως οι μαθητές ανέλαβαν τη δική τους χριστιανική αποστολή πριν από την Πεντηκοστή. Δεν υπάρχει, ωστόσο, καμιά ουσιαστική αντίρρηση για θεωρήσουμε το περιστατικό που παραθέτει ο Ιωάννης σαν μια παραστατική, παραβολική κίνηση, η οποία ολοκληρώθηκε την Πεντηκοστή.

14. Το Πνεύμα ως «ζωντανό νερό» και ο ενδοξασμός του Κυρίου

Η δωρεά του Αγίου Πνεύματος και η συνακόλουθη ευλογία για όλη την ανθρωπότητα φαίνεται από ένα άλλο λόγο: «Μέσα από εκείνον που πιστεύει σ' εμένα, καθώς λέει η Γραφή, ποτάμια ζωντανό νερό θα τρέξουν» (7, 38). Το χωρίο παρατίθεται σαν λόγιο του Ιησού. Κι ο Ιωάννης προσθέτει το σχόλιο: «Αυτό το είπε ο Ιησούς εννοώντας το Πνεύμα που θα έπαιρναν όσοι πίστευαν σ' αυτόν. Γιατί, τότε ακόμα δεν είχαν το Άγιο Πνεύμα, αφού ο Ιησούς δεν είχε δοξαστεί με την ανάσταση» (7,39). Ο Ιησούς ήταν η πηγή του τρεχούμενου νερού. Αυτοί που θα έπιναν απ' αυτό το νερό δεν θα ξαναδιψούσαν (4,14). Ο Ιησούς, ωστόσο, πήγαινε πίσω στον Πατέρα και οι άνθρωποι δεν θα μπορούσαν να ξανακούσουν τον λόγο του.

15. Η αντικατάσταση της φυσικής παρουσίας του Ιησού από το Πνεύμα

Αντί για την προσωπική του παρουσία, θα συνέχιζαν τη διακονία του οι μαθητές του, και τους χορηγείτο το Άγιο Πνεύμα, έτσι που τα λόγια τους και τα έργα τους να μην είναι πια απλώς ανθρώπινες ενέργειες αλλά δίαυλοι της θείας χάριτος. Αποτέλεσμα θα ήταν οι ίδιοι να γίνουν πηγή ζωής για εκείνους που θα άκουγαν τον λόγο τους και θα τον πίστευαν. Όμως, αυτή η νέα διακονία δεν μπορεί ν' αρχίσει προτού δοθεί το Πνεύμα στους ανθρώπους· κι αυτό δεν μπορεί να συμβεί στη θεία οικονομία, παρά μόνο μετά τον θάνατο και τον ενδοξασμό του Ιησού. Το Πνεύμα θα έρθει για να πάρει τη θέση του Ιησού και για να ικανώσει τους μαθητές να κάνουν αυτό που ούτε μέσα τους ούτε από μόνοι τους μπορούσαν να κάνουν, δηλαδή να φέρουν τους ανθρώπους στην πίστη και στην αιώνια ζωή.

16. Η μόνιμη ενοίκηση του Πνεύματος στους πιστούς

Η ίδια ιδέα φαίνεται και στο λόγιο για τον Παράκλητο: «μένει κοντά σας και θα υπάρξει μέσα σας» (14,17). Από τότε που οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με τον Κύριό τους, αυτό το Πνεύμα της αλήθειας, ή της πραγματικότητας έμενε μαζί τους διά του Κυρίου· τώρα, επειδή ο Κύριος θα αποχωρήσει, θα μένει αυτό μέσα τους. Το Πνεύμα βέβαια ήταν και μαζί με τους δικαίους της Π.Δ., και, με κάποια έννοια, στην πραγματικότητα το είχαν μέσα τους (Ψλ 51,10-11). Στην Π.Δ., ωστόσο, γίνεται συχνότερα λόγος για το Άγιο Πνεύμα που κατέρχεται στους ανθρώπους και όχι που μένει μέσα τους.

17. Η ενοίκηση του Πνεύματος ως εσχατολογική υπόσχεση

Η Π.Δ. αποβλέπει στη μεσσιανική σωτηρία, όταν θα δοθεί με νέες διαστάσεις το Πνεύμα στον λαό του Θεού (Ιλ 2,28· Ιεζ 36,26-27). Αφού ο Ιησούς ήταν πλήρης Πνεύματος, η παρουσία του σήμαινε ότι το Πνεύμα ήταν μαζί με τους μαθητές με ένα νέο τρόπο.

Ο Ιησούς, ωστόσο, τους υπόσχεται ότι το ίδιο Πνεύμα θα έρθει να κατοικήσει μέσα και σ' αυτούς. Η εσχατολογική υπόσχεση θα εκπληρωθεί, και οι μαθητές θα βιώσουν την ενοίκηση του Πνεύματος.

18. Η «άνωθεν» γέννηση και ο κάθετος δυισμός του Ιωάννη

Το λόγιο για τη γέννηση εκ Πνεύματος είναι μια άλλη περίπτωση όπου ο Ιωάννης ενσωματώνει το δόγμα για το Πνεύμα στον κάθετο δυισμό του: του κόσμου του Θεού επάνω, και του κόσμου των ανθρώπων κάτω. Αυτό είναι σαφές στη διαβεβαίωση: «αν δεν γεννηθεί κανείς ξανά, δεν μπορεί να δει τη βασιλεία του Θεού» ή «από πάνω» (Ιω 3,3). Με δεδομένη την κάθετη δομή της σκέψης του Ιωάννη, το «από πάνω», δηλ. από τον Θεό, ταιριάζει καλύτερα στη συνάφεια απ' ό,τι το «ξανά». Αυτή η «άνωθεν» γέννηση είναι η ίδια με την «εξ ύδατος και Πνεύματος» γέννηση.

19. Η νέα γέννηση ως δώρο και η σύγκριση με την παύλεια θεολογία

Η ιδέα είναι, βέβαια, ότι ο άνθρωπος δεν έχει ζωή, κι ότι η ζωή αυτή είναι δώρο του Θεού, το οποίο μπορεί να βιωθεί μόνο με το έργο του Αγίου Πνεύματος που χαρακτηρίζει το παιδί του Θεού. Η ιδέα της νέας γέννησης δεν διαφέρει σε τίποτε από την παύλεια ιδέα του «εις Χριστόν» βαπτίσματος, που έτσι μπορεί να ζήσει κανείς την νέα ζωή (Ρωμ 6,4). Η εικόνα είναι διαφορετική —νέα γέννηση, ένωση με τον Χριστό— αλλά η θεολογία είναι η ίδια. Στην παύλεια σκέψη οι άνθρωποι γίνονται παιδιά του Θεού με υιοθεσία και όχι με μια νέα γέννηση (Ρωμ 8, 15-16).

20. Η Βασιλεία του Θεού στο μεταίχμιο κάθετης και χρονικής δομής

Ο Ιωάννης συνδυάζει το κάθετο και το χρονικό με την αναφορά του στη βασιλεία του Θεού. Μόνον εκείνοι που γεννιούνται από πάνω (το κάθετο) θα μπορούν να βιώσουν ή να μπουν στη βασιλεία (χρονικό). Δεν υπάρχει λόγος να ταυτίσει τη βασιλεία του Θεού με τη σφαίρα των άνω· η γλώσσα για να εκφράσει τη σφαίρα του Θεού είναι ο ουρανός (Ιω 1,52· 3,13). «Η αναφορά στη βασιλεία του Θεού αντικατοπτρίζει την άποψη των Συνοπτικών για τους δύο αιώνες και την ερχόμενη εποχή της δόξας. Όταν αποκαλυφθεί η δόξα της βασιλείας, τότε αυτοί που έχουν γεννηθεί άνωθεν θα μπουν σ' αυτήν» (D. Moody).

21. Πραγματοποιηθείσα Εσχατολογία: Παιδιά του Θεού στο παρόν

Υπάρχει εδώ, ωστόσο, και μια νότα «Πραγματοποιηθείσας Εσχατολογίας». Στην Π.Δ. ο Θεός θεωρείται Πατέρας του ισραηλιτικού έθνους (Ωσ 11,1· Ησ 63,16). Την ημέρα της σωτηρίας, όμως, ο λαός του Θεού θα ονομαστεί «παιδιά του αληθινού Θεού» (Ωσ 1,10). Αυτή η προσδοκία εμφανίζεται σταθερά στη μεταιχμαλωσιακή περίοδο (Σοφ. 5,5· Ψαλμοί Σολομ. 17,30)· και μάλιστα σε πολλά σημεία ο δίκαιος θεωρείται παιδί του Θεού στην παρούσα ζωή (Σειρ 4,10· 23,1.4· Σολ 2,13.16.18). Και πάλι το κατά Ιωάννην είναι κατά βάση εσχατολογικό, δείχνει δηλαδή με κάποια έννοια πως η νέα εποχή της σωτηρίας είναι παρούσα.

22. Κριτική στην ερμηνεία του Dodd

Ο Dodd ερμηνεύει το περί Πνεύματος δόγμα του Ιωάννη με όρους ελληνικού δυισμού. Μόνο η εκ Πνεύματος γέννηση είναι που «κάνει τον άνθρωπο ικανό για την “ανάβαση” ή ανάληψη». Η άποψη αυτή, ωστόσο, βασίζεται στο γεγονός ότι ο Ιωάννης ποτέ δεν κάνει λόγο για καμιά «ανάβαση» ανθρώπων, παρά μόνο γι’ αυτή του Ιησού. Προξενεί κατάπληξη ότι ο Dodd δεν ερμηνεύει το Ιωάννης 14,2-3 με όρους «ανάβασης» των πιστών κατά τον θάνατο για ν’ πάνε στο σπίτι του Πατέρα στους ουρανούς. Δεν το κάνει. Δέχεται πως αυτή είναι η γλώσσα της παραδοσιακής εσχατολογίας, κι ότι τα λόγια του Ιησού «πάλιν έρχομαι» μπορούν να αναφέρονται στην Παρουσία.

23. Κριτική στην ερμηνεία περί «ανάβασης» και «επιστροφής»

Ο Dodd βλέπει σ' αυτά τα λόγια μια «Πραγματοποιηθείσα Εσχατολογία» και μια μεταμόρφωση της παραδοσιακής εσχατολογίας. Χρησιμοποιεί τον θάνατο και την ανάσταση του Ιησού σαν εσχατολογικά γεγονότα· η «επιστροφή» του Ιησού είναι η επάνοδός του διά του Πνεύματος μετά τον θάνατό του. Πρέπει να συμπεράνουμε πως ο Ιωάννης εδώ δεν αντιπροσωπεύει τον ελληνικό δυισμό αλλά τη βασική βιβλική αντίληψη πως ο Θεός έρχεται να συναντήσει τον άνθρωπο στην ιστορία.

24. Ο Άρτος της Ζωής και η εσχατολογική επάνοδος διά του Πνεύματος

Η κατανόηση του Πνεύματος με όρους κάθετης δομής είναι και πάλι προφανής στη διδασκαλία για τον άρτο της ζωής. Μετά τον χορτασμό των πέντε χιλιάδων ο Ιησούς χρησιμοποίησε τα κομμάτια του ψωμιού που είχαν περισσέψει για να μιλήσει παραβολικά για τον άρτο της ζωής, που είναι η σάρκα του, την οποία ο ίδιος προσφέρει για να ζήσει ο κόσμος (6,51). Αυτός είναι ο άρτος της ζωής, ο οποίος κατέβηκε από τον ουρανό (6,58)· ο λόγος όμως για τη σάρκα του δείχνει την αναγκαιότητα του θυσιαστικού θανάτου του. Πρέπει κανείς να φάει τη σάρκα του και να πει το αίμα του για να έχει αιώνια ζωή (6,53-54).

25. Η διάκριση Πνεύματος και σάρκας πέρα από τον υλιστικό δυισμό

Ανεξάρτητα αν αυτό αποτελεί πλάγια αναφορά στη Θεία Ευχαριστία, σημαίνει πως ο πιστός πρέπει να εξαρτά την αιώνια ζωή μόνο από τον Χριστό, που προσφέρθηκε στον θυσιαστικό θάνατο με σκοπό τη σωτηρία των ανθρώπων. Το λόγιο «Το Πνεύμα του Θεού είναι αυτό που δίνει ζωή· τα ανθρώπινα δεν ωφελούν σε τίποτα» (6,63) είναι εύκολο να παρερμηνευτεί, ιδιαίτερα αν το «Πνεύμα» γραφτεί με μικρό «π». Έξω από τη συνάφειά της αυτή η περικοπή θα μπορούσε να απηχεί ένα είδος ελληνικού δυισμού της σφαίρας του πνεύματος ενάντια στη σφαίρα της σάρκας, με την υποδήλωση ότι η τελευταία είναι κάτι κακό. Αυτό θα σήμαινε πως οι πνευματικές πραγματικότητες πρέπει ν' αναζητούνται εντελώς έξω από τη σφαίρα της σάρκας. Δεν μπορεί, ωστόσο, αυτή να είναι η σκέψη του Ιωάννη.

26. Η σάρκα ως όχημα του Πνεύματος και η σημασία του θανάτου

«Ο λόγος σαρξ εγένετο». Στο λόγιο αυτό σάρκα σημαίνει τη σφαίρα της ανθρώπινης ύπαρξης που είναι ντυμένη με το Άγιο Πνεύμα. Κατά συνέπεια, είναι βασικό στην ιωάννεια θεολογία ότι η σάρκα γίνεται το όχημα του Πνεύματος. Το θέμα εδώ είναι ότι ο θάνατος του Ιησού σαν ανθρώπινου όντος, και σαν απλό ιστορικό γεγονός δεν έχει σωτηριώδη δύναμη. Μόνον εάν αυτός ο θάνατος ερμηνευτεί και κατανοηθεί διά του Αγίου Πνεύματος, μόνο τότε γίνεται σωτηριώδες γεγονός. Αυτό είναι το νόημα της επόμενης δήλωσης: «Τα λόγια που σας είπα εγώ είναι πνεύμα και είναι ζωή» (6,63). Κάποιοι όμως δεν πιστεύουν (6,64)· δεν ανταποκρίνονται στη φώτιση του Πνεύματος. Γι' αυτούς ο Ιησούς ήταν ένας βλάσφημος απατεώνας, ο οποίος ισχυριζόταν πως είναι ο Μεσσίας και ο Υιός του Θεού.

27. Η κάθοδος του Πνεύματος στην ανθρώπινη ιστορία για τη σωτηρία

Η αντίθεση ανάμεσα στη σφαίρα των άνω και σ' εκείνη των κάτω, είναι η αντίθεση ανάμεσα στη σφαίρα του Αγίου Πνεύματος και σ' εκείνη της ανθρώπινης πραγματικότητας. Όμως, το Άγιο Πνεύμα εισήλθε στην ανθρώπινη πραγματικότητα εν τω προσώπω του Ιησού, και έκανε τη σάρκα του Ιησού οδό σωτηρίας. Η ίδια αντίθεση εμφανίστηκε ήδη στο λόγιο για τη νέα γέννηση: «Ό,τι γεννιέται από τον άνθρωπο είναι ανθρώπινο, ενώ ό,τι γεννιέται από το Πνεύμα είναι πνευματικό» (3,6). Η σάρκα δεν είναι το κακό· είναι απλώς ανίκανη από μόνη της να φτάσει στον κόσμο του Θεού και να οικειοποιηθεί τις θείες πραγματικότητες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την κάθοδο του Πνεύματος στη σφαίρα της σάρκας, στην ανθρώπινη Ιστορία.

28. Λατρεία «εν Πνεύματι» πέρα από τοπικούς περιορισμούς

Η οπτική της Πραγματοποιηθείσας Εσχατολογίας είναι προφανής στο λόγιο προς τη Σαμαρείτισσα: «Είναι όμως κοντά ο καιρός, ήρθε κιόλας, που οι πραγματικοί λατρευτές θα λατρεύουν τον Πατέρα με τη δύναμη του Πνεύματος, που αποκαλύπτει την αλήθεια» (4,23). Εδώ πάλι ο όρος «πνεύμα» αναφέρεται στο Άγιο Πνεύμα και όχι στην εσωτερική «πνευματική» λατρεία ως αντικείμενη στους εξωτερικούς τύπους. Αυτό φαίνεται από τη συνάφεια: «Ο Θεός είναι πνεύμα». Κι επειδή ο Θεός είναι πνεύμα, δεν μπορεί να περιοριστεί σε μόνον ένα τόπο, είτε αυτός είναι στην Ιερουσαλήμ είτε στο όρος Γαριζίν. Επειδή το Άγιο Πνεύμα πρόκειται να έρθει στον κόσμο, οι άνθρωποι μπορούν να λατρεύουν τον Θεό οπουδήποτε, εφόσον παρακινούνται από το Άγιο Πνεύμα. Μόνον εκείνοι που έχουν γεννηθεί από το Πνεύμα, μπορούν να λατρεύσουν τον Θεό με τον τρόπο που εκείνος θέλει να λατρεύεται.

29. Η ταύτιση της λατρείας «εν αληθεία» με το λυτρωτικό έργο του Χριστού

Η «εν αληθεία» λατρεία μπορεί στο ελληνικό αυτό να σημαίνει την πραγματική λατρεία σε αντίθεση με τη μη πραγματική των κενών τύπων. Δεν είναι όμως αυτό το νόημα στον Ιωάννη. Η «αλήθεια» έχει βασικά το παλαιοδιαθηκικό νόημα της πιστότητας του Θεού προς τον εαυτό του, κι επομένως αναφέρεται στο τι ο Θεός κάνει με την έλευση του Ιησού. Η αλήθεια ήρθε διά του Ιησού Χριστού (1,17), δηλ. με την πλήρη αποκάλυψη του λυτρωτικού σχεδίου του Θεού για την ανθρωπότητα. Το σχέδιο αυτό είναι τόσο φανερά συνδεδεμένο με τον Ιησού, ώστε αυτός ο ίδιος είναι η αλήθεια (14,5). Επομένως η «εν αληθεία» λατρεία είναι συνώνυμη με την «εν Πνεύματι» λατρεία. Πάει να πει, είναι μια λατρεία στην οποία μεσιτεύει ο ίδιος ο Ιησούς και την οποία εμπνέει το Άγιο Πνεύμα. Ο τύπος και ο τόπος της λατρείας δεν έχουν καμιά σημασία.

30. Ο συγκεκαλυμμένος διπλός δυισμός στον Ιωάννη

Όλα αυτά τα λόγια για το Πνεύμα φανερώνουν έναν διπλό δυισμό.

Το Πνεύμα έρχεται από πάνω –από τον Θεό– αλλά το Πνεύμα έρχεται να εγκαινιάσει μια νέα εποχή της Ιστορίας της Σωτηρίας σε αντίθεση με την παλιά εποχή του νόμου. Ο Ιωάννης δεν φανερώνει συνειδητά αυτό τον διπλό δυισμό, αλλά είναι κάτι που υπάρχει στη βάση της όλης δομής της διδασκαλίας του για το Πνεύμα.

5. Ο Παράκλητος

31. Εισαγωγικά για τον όρο «Παράκλητος»

Στη διδασκαλία του Ανώγειου (κεφ. 14–16) για την έλευση του Αγίου Πνεύματος, το οποίο ονομάζεται Παράκλητος, απαντώνται πέντε μοναδικά λόγια. Το βασικό νόημα του Παρακλήτου αντιλέγεται ζωηρά. Ορισμένοι αποδίδουν την προέλευσή της στην ελληνική λέξη και βρίσκουν το νόημά της στο ρ. παρακαλέω–ῶ, ενώ άλλοι αποκλείουν αυτή την πιθανότητα. Η αγγλική μετάφραση «παρηγορητής» ανάγεται στην πρώτη αγγλική μετάφραση του Wycliffe (14^{ος} αι.) όταν η λέξη, προερχόμενη από τη λατινική confortare, σήμαινε «ενδυναμώνω» ή «προστατεύω». Ελάχιστοι σύγχρονοι μελετητές βρίσκουν στα λόγια για τον Παράκλητο ότι σε μεγάλο βαθμό σημαίνει «παρηγορώ».

32. Η δικανική και διδακτική λειτουργία του Παρακλήτου

Η ελληνική λέξη έχει αναμφίβολα το νόημα «συνήγορος» με τη δικανική έννοια, και μ' αυτή την έννοια χρησιμοποιείται στο Α' Ιωάννου 2,1 για τον Ιησού, ο οποίος είναι ο συνήγορος ενώπιον του Πατέρα στους ουρανούς υπέρ των δικών του που βρίσκονται στη γη. Αυτά είναι τα μόνα σημεία στην Κ.Δ. όπου απαντάται η λέξη. Ο Παράκλητος στο Ευαγγέλιο επιτελεί πράγματι ένα δικανικό έργο καθώς ελέγχει τον κόσμο αλλά αυτό είναι έργο του κατηγορού (16,8) και όχι του συνηγόρου. Το γλωσσικό πρόβλημα βρίσκεται στο γεγονός ότι ο ιωάννεις Παράκλητος είναι πρώτιστα ο δάσκαλος που διδάσκει και καθοδηγεί τους μαθητές, και όχι ο συνήγορος που τους υπερασπίζεται.

33. Η εβραϊκή ρίζα *mēlîš* ως υπόβαθρο του μεσίτη και δασκάλου

Η λύση στο γλωσσικό πρόβλημα μπορεί ν' αναζητηθεί στην εβραϊκή λ. *mēlîš*. Χρησιμοποιείται στο Ιώβ 33,23 με την έννοια του «μεσίτη». Η ιδέα του μεσίτη, αν και δεν διατυπώνεται με τη λ. *mēlîš*, απαντάται στα Ιωβ 16,19 και 19,25 με το νόημα του υπερασπιστή. Στις δύο αυτές θέσεις το Ταργκούμ του Ιώβ χρησιμοποιεί τη λέξη-δάνειο *prāqlîṭā'*. Η εβραϊκή λέξη εμφανίζεται και στα κείμενα του Κουμράν με το νόημα του ερμηνευτή της γνώσης ή του δασκάλου, και σε άλλο σημείο με το νόημα του μεσίτη. Είναι σαφές ότι το *mēlîš* συνδυάζει την ιδέα του μεσίτη και του δασκάλου.

34. Ιουδαϊκά προηγούμενα για τον ρόλο του συνηγόρου και συμβούλου

Αφού η δανεική λέξη *prāqlîṭā* εμφανίζεται στο Ταργκούμ, είναι εντελώς πιθανό, αν όχι σχεδόν βέβαιο, πως ήταν σε ευρεία χρήση στον ελληνιστικό Ιουδαϊσμό καθώς επίσης και στον παλαιστινιακό Ιουδαϊσμό κατά τον 1^ο μ.Χ. αιώνα και αργότερα. Επιπλέον, οι ιδέες της υπεράσπισης και της καθοδήγησης είναι συνδεδεμένες με τους μεσολαβητές αγγέλους στη μεσοδιαθηκική γραμματεία, και στη Διαθήκη του Ιούδα 2:1 το «πνεύμα της αληθείας» ανάμεσα στους ανθρώπους «δοκιμάζει τα πάντα και όλα τα ελέγχει». Υπάρχει επομένως στην ιουδαϊκή σκέψη ένα προηγούμενο συνδυασμού των ρόλων του συνηγόρου και του συμβούλου, που με κάποιο τρόπο είναι παράλληλος με τη διπλή χρήση του Παρακλήτου στον Ιωάννη

6. Η φύση του Παρακλήτου

35. Ο Παράκλητος ως «άλλος Ιησούς»

Μιλώντας ο Ιησούς για το Πνεύμα είπε ότι αυτό θα έρθει σαν «άλλος Παράκλητος» (14,16). Αυτό υπονοεί πως ο Ιησούς ήταν ο ίδιος Παράκλητος των μαθητών του κι ότι το Πνεύμα θα έρθει να πάρει τη θέση του και να συνεχίσει τη διακονία εκείνου με τους μαθητές του.

Το γεγονός αυτό είναι προφανέστατο από την ομοιότητα στη γλώσσα που χρησιμοποιείται για το Πνεύμα και για τον Ιησού. Ο Παράκλητος θα έρθει όπως και ο Ιησούς ήρθε στον κόσμο (5,43· 16,28· 18,37).

36. Η παράλληλη αποστολή τους

Ο Παράκλητος εκπορεύεται από τον Πατέρα το ίδιο κι ο Ιησούς «εξήλθε παρά του Πατρός» (16,27-28). Ο Πατέρας θα δώσει τον Παράκλητο όταν του το ζητήσει ο Ιησούς το ίδιο έδωσε κι ο Πατέρας τον Υιό (3,16). Ο Πατέρας θα στείλει τον Παράκλητο το ίδιο κι ο Ιησούς απεστάλη από τον Πατέρα (3,17). Ο Παράκλητος θα αποσταλεί στο όνομα του Ιησού το ίδιο κι ο Ιησούς απεστάλη «εν τω ονόματι του Πατρός». «Με πολλούς τρόπους το Πνεύμα είναι για τον Ιησού ό,τι είναι κι ο Ιησούς για τον Πατέρα».

37. Ως άλλος Παράκλητος: ένας άλλος Ιησούς

Αν ο Παράκλητος είναι το Πνεύμα της Αληθείας, ο Ιησούς είναι η Αλήθεια (14,6). Αν ο Παράκλητος είναι το Άγιο Πνεύμα, ο Ιησούς είναι ο Άγιος του Θεού (6,69). «Ως “άλλος Παράκλητος” ο Παράκλητος είναι, όπως και ήταν, ένας άλλος Ιησούς» (R.E. Brown). Ο Ιησούς λίγο καιρό έμεινε με τους μαθητές του· ο Παράκλητος θα έρθει να μείνει μαζί τους για πάντα (14,16).

38. Η διαρκής κοινωνία με τον Ιησού μέσω του Πνεύματος

Είναι πιθανόν η υπόσχεση του Ιησού «Δεν θα σας αφήσω ορφανούς· θα ξανάρθω κοντά σας» (14,18) να σημαίνει ότι θα έρθει κοντά τους με την έλευση του Πνεύματος. Αυτό σημαίνει ότι το έργο του Ιησού δεν θα διακοπεί με τον θάνατο και τον ενδοξασμό του· ούτε θα διακοπεί η κοινωνία που γνώρισαν μαζί του οι μαθητές του όταν θα φύγει απ' ανάμεσά τους. Θα συνεχίσει και το έργο του και την κοινωνία του με τους μαθητές του εν τω προσώπω του Αγίου Πνεύματος. «Ακούσατε αυτό που σας είπα: “φεύγω, αλλά θα ξανάρθω κοντά σας”. Αν με αγαπούσατε, θα χαιρόσασταν που σας είπα ότι πηγαίνω στον Πατέρα...» (14,28). Το ότι με την έλευση του Πνεύματος είναι σαν να έρχεται ο Ιησούς, με κανένα τρόπο δεν μειώνει το γεγονός της Παρουσίας του ή της «δεύτερης Έλευσης» στα τέλη των καιρών.

39. Η προσωπική υπόσταση του Πνεύματος

Κάποιοι σχολιαστές υπερβάλλουν, σε βαθμό που να ταυτίζουν τον ένδοξο Χριστό με το Πνεύμα. Ενώ, ωστόσο, υπάρχει μια ταυτότητα στη λειτουργία τους, ο Ιωάννης κάνει μια διάκριση: το Πνεύμα δεν είναι ο Ιησούς· το Πνεύμα είναι ένας άλλος Παράκλητος. Αν ο Ιωάννης ανέπτυξε περισσότερο τη σκέψη του θα μπορούσε να πει πως ο Χριστός ήταν παρών διά του Πνεύματος.

40. Η υπόσταση του Πνεύματος στη σκέψη του Ιωάννη

Πράγματι, το ιδίωμα που χρησιμοποιεί ο Ιωάννης δείχνει ότι ο Παράκλητος είναι ξεχωριστή προσωπικότητα, περισσότερο απ' ό,τι η θεία δύναμη στη σκέψη της Π.Δ. Η λέξη «πνεύμα» είναι ουδέτερου γένους, και θα περιμέναμε οι αντωνυμίες και τα επίθετα, να είναι κι αυτά, σύμφωνα με τη γραμματική ακολουθία, ουδέτερου γένους (έτσι τα 14,17. 26· 15,26). Μια τέτοια σωστή γραμματική ακολουθία δεν μαρτυρεί ούτε υπέρ ούτε κατά του ότι το Άγιο Πνεύμα είναι πρόσωπο. Αλλά όπου οι αντωνυμίες που ακολουθούν αμέσως το «πνεύμα» είναι αρσενικού γένους, το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι ο Ευαγγελιστής θέλει να δείξει ότι το Πνεύμα είναι πρόσωπο.

41. Γραμματικά τεκμήρια της προσωπικότητας του Αγίου Πνεύματος

«Ο δε παράκλητος, το Πνεύμα το Άγιον, ό πέμπει ο πατήρ εν τω ονόματί μου, εκείνος υμάς διδάξει πάντα και υπομνήσει υμάς πάντα ά είπον υμίν» (14,26). Η ίδια γλώσσα απαντάται στο 15,26: «... το Πνεύμα της αληθείας ό παρά του πατρός εκπορεύεται, εκείνος μαρτυρήσει περί εμού». Η γλώσσα είναι ακόμα πιο ζωντανή στο 16,13: «όταν δε έλθη εκείνος, το Πνεύμα της αληθείας, οδηγήσει υμάς εν τη αληθεία πάση». Εδώ το ουδέτερου γένους «πνεύμα» βρίσκεται σε απευθείας σύνδεση με την αντωνυμία, αλλά χρησιμοποιείται η αρσενική μορφή της και όχι η «φυσική» ουδέτερη. Απ' αυτή την απόδειξη πρέπει να συμπεράνουμε πως το Πνεύμα θεωρείται προσωπικότητα.

7. Το έργο του Πνεύματος στους μαθητές

42. Το νέο περιεχόμενο του έργου του Πνεύματος

Το Άγιο Πνεύμα θα έρθει να κατοικήσει μέσα στους μαθητές του Ιησού. Στην Π.Δ. υπάρχει αναμφίβολα ένα εσώτερο έργο του Πνεύματος του Θεού μέσα στις καρδιές του λαού του Θεού. Είναι ξεκάθαρο, όμως, ότι στο καθεστώς της νέας διαθήκης το έργο του Πνεύματος θα έχει ένα καινούργιο περιεχόμενο. Το Πνεύμα θα κάνει ένα έργο μέσα στις καρδιές των λυτρωμένων, που θα είναι κάτι πολύ περισσότερο απ' ό,τι είχαν βιώσει προηγουμένως. «Μέσα από εκείνον που πιστεύει σ' εμένα, καθώς λέει η Γραφή, ποτάμια ζωντανό νερό θα τρέξουν». Αυτό το είπε ο Ιησούς εννοώντας το Πνεύμα που θα έπαιρναν όσοι πίστευαν σ' αυτόν. Γιατί, τότε ακόμα δεν είχαν το Άγιο Πνεύμα, αφού ο Ιησούς δεν είχε δοξαστεί με την ανάσταση» (7,38-39). Λόγω αυτού του νέου έργου στις καρδιές των ανθρώπων, θα μπορούσαν να μεταβιβάσουν ποτάμια ζωντανό νερό και στους άλλους.

43. Το Πνεύμα ως «επίσημο αξίωμα» στην Π.Δ.

Το νέο αυτό περιεχόμενο έρχεται σε αντίθεση με το έργο του Πνεύματος στην προηγούμενη οικονομία. Το πιο σπουδαίο έργο του Πνεύματος στην Π.Δ. εκδηλωνόταν με ένα «επίσημο αξίωμα», δηλ. το Πνεύμα προίκιζε συγκεκριμένα άτομα να διαχειριστούν επίσημα αξιώματα στη θεοκρατία, και το άτομο που κατείχε το αξίωμα ζητούσε την ενέργεια του Πνεύματος για να επιτελέσει το επίσημο έργο του. Σύμβολο αυτής της επίσημης μεταβίβασης του Πνεύματος ήταν η χρίση με λάδι.

44. Λειτουργία του Πνεύματος στην Π.Δ.

Το Πνεύμα έδινε εξουσία στους Κριτές του Ισραήλ (Κρ 3,10· 6,34· 11,29· 13,25· 14,6), προίκιζε με σοφία και ικανότητες εκείνους που κατασκεύαζαν τη σκηνή του Μαρτυρίου (Εξ 31,2-4· 35,31) και εκείνους που οικοδομούσαν τον ναό του Σολομώντος (Α΄ Βασ 7,14· Β΄ Χρ 2,14). Η επίσημη αυτή «εξουσιοδότηση» του Πνεύματος δεν συνδεόταν με ηθικά προαπαιτούμενα του ατόμου, γιατί κάποιες φορές το Πνεύμα εξουσιοδοτούσε κάποιο μη ηθικό άτομο δίνοντάς του υπερφυσικά χαρίσματα. Ο διεφθαρμένος προφήτης Βαλαάμ (Β΄ Πε 2,15· Απ 2,14) έγινε στην ουσία εκφραστής του Πνεύματος του Θεού.

45. Η προσωρινή φύση της εξουσιοδότησης του Πνεύματος στην Π.Δ.

Επειδή το Πνεύμα προίκιζε ανθρώπους για να διαχειριστούν επίσημα αξιώματα στη θεοκρατία, όταν κανείς έφτανε κάποτε να μην μπορεί να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, το Πνεύμα τον εγκατέλειπε. Έτσι, το Πνεύμα έφυγε από τον Σαούλ (Α΄ Σαμ 16,14) όταν αυτός δεν ήταν πια χρήσιμος για τον Θεό. Το Πνεύμα του Θεού εγκατέλειψε τον Σαμψών, όταν αυτός παρέβη τον όρκο του (Κρ 14,6 και 16,20). Θα πρέπει ενδεχομένως να κατανοήσουμε την προσευχή του Δαβίδ να μην αφαιρέσει ο Θεός το Πνεύμα του απ' αυτόν, παρ' όλη την επιλήψιμη συμπεριφορά του (Ψλ 51,11). Ο Δαβίδ προσευχήθηκε να μην τον απορρίψει ο Θεός, όπως είχε εγκαταλείψει τον Σαμψών και τον Σαούλ.

46. Η μόνιμη ενοίκηση και η μαρτυρία του Πνεύματος για τον Χριστό

Το νέο έργο του Πνεύματος είναι να κατοικήσει μόνιμα μέσα στους ανθρώπους του Θεού. «Θα παρακαλέσω τον Πατέρα να σας δώσει άλλον Παράκλητο, το Πνεύμα της Αλήθειας, ώστε να είναι για πάντα μαζί σας. Το Πνεύμα αυτό δεν μπορεί να το δεχτεί ο κόσμος, γιατί ούτε το διακρίνει ούτε το γνωρίζει· εσείς το γνωρίζετε, γιατί μένει κοντά σας και θα υπάρχει μέσα σας» (14,16-17). Θα αποτελεί μια νέα δύναμη που θα ενοικεί προνομιακά σε όλο τον λαό του Θεού και όχι μόνο στους άρχοντές του.

47. Η μαρτυρία του Πνεύματος για ενδοξασμό του Χριστού

Το Πνεύμα θα δοξάσει τον Χριστό. Η διακονία του Πνεύματος θα στρέφει την προσοχή σ' εκείνον τον οποίο εκπροσωπεί· θα αποκαλύπτει στους ανθρώπους αυτά που έχει να τους αναγγείλει ο Χριστός (16, 14). Σκοπός του είναι να δίνει τη μαρτυρία του για τον Χριστό, ο οποίος δεν θα είναι πια σωματικά παρών στον κόσμο (15,26).

48. Ο οδηγός προς «πάσαν αλήθειαν» - πληρότητα της αποκάλυψης

Είναι το Πνεύμα της Αλήθειας (14,17· 16,13) και σαν τέτοιο θα μαρτυρήσει για την αλήθεια και θα οδηγήσει τον λαό στην ευρύτερη αποκάλυψη της λυτρωτικής αλήθειας. Ο Ιησούς έδωσε υπόσχεση στους μαθητές του ότι το Πνεύμα θα τους οδηγούσε σε όλη την αλήθεια (16,13), δηλ. στην πλήρη αποκάλυψη του νου του Θεού στο σχέδιο της λύτρωσης. Ο Ιησούς είχε μιλήσει με θεία εξουσία. Είχε διεκδικήσει για τη διδασκαλία του την ίδια εξουσία μ' εκείνη που είχε ο νόμος. Υπάρχει ακόμη, ωστόσο, μια ευρύτερη αποκάλυψη που μέλλει να δοθεί, και την πλήρη αυτή αποκάλυψη της αλήθειας θα τη φέρει στους μαθητές το Πνεύμα. Ο Ιησούς ήξερε πως η δική του διδασκαλία ήταν ατελής, επειδή οι μαθητές δεν μπορούσαν να προσλάβουν όλα όσα ήθελε να τους μεταδώσει. Πριν από την ανάσταση οι μαθητές ποτέ δεν κατάλαβαν ότι το να πεθάνει ο Υιός του Ανθρώπου ήταν μέσα στο σχέδιο του Θεού.

49. Ερμηνεία των γεγονότων και νέες περιοχές θείας αλήθειας

Μετά τον θάνατο και την ανάσταση του Μεσσία, όμως, το Πνεύμα θα ερμήνευε το νόημα αυτών των γεγονότων στους μαθητές (16,12-13). Θα τους «αναγγείλει αυτά που μέλλουν να γίνουν» (16,13). Η φράση αυτή ενδεχομένως δεν αναφέρεται μόνο σε προφητείες για γεγονότα του τέλους των καιρών, αλλά στα γεγονότα που τότε ακόμη αποτελούσαν μέλλον για τις εμπειρίες των μαθητών: τον σχηματισμό της εκκλησίας και τη συσώρευση της αλήθειας που επρόκειτο να δοθεί με τους αποστόλους και τους προφήτες. Εδώ έχουμε σε συμπυκνωμένη γραφή την πλήρη αποκάλυψη που περιλαμβάνεται στις Πράξεις, στις Επιστολές και την Αποκάλυψη. Το έργο αυτό του Πνεύματος συνίσταται στο ότι θα τους υπενθύμιζε όλα όσα τους είχε διδάξει ο Ιησούς, κι επίσης ότι θα τους οδηγούσε σε νέες περιοχές θείας αλήθειας (14,25-26).

50. Η υπόσχεση για «μεγαλύτερα έργα» μέσω της θείας δύναμης

Το Πνεύμα θα δώσει εξουσία στους μαθητές. Εκ πρώτης όψεως προξενεί κατάπληξη αυτό που είπε ο Ιησούς, ότι θα ήταν καλύτερα για τους μαθητές να φύγει ο ίδιος απ' ανάμεσά τους (16,7). Αλλά οι άνθρωποι θα μπορούν να κάνουν μεγαλύτερα έργα για τον Θεό όταν το Άγιο Πνεύμα θα έχει έρθει να κατοικήσει μέσα τους, παρά τότε που ο Ιησούς ήταν ανάμεσά τους σωματικά· γιατί, η έλευση του Πνεύματος σήμαινε την έκχυση μιας νέας, θείας δύναμης. Με αυτό το φως πρέπει να καταλάβουμε το λόγιο ότι οι μαθητές του Ιησού θα κάνουν μεγαλύτερα έργα απ' ό,τι ο ίδιος, «γιατί εγώ πηγαίνω κοντά στον Πατέρα» (14,12).

51. Η πνευματική φύση των έργων

Τα «μεγαλύτερα» αυτά έργα είναι οπωσδήποτε στην πνευματική σφαίρα και όχι στη φυσική. Κανένας δεν μπορεί να κάνει μεγαλύτερο φυσικό έργο από του να φέρει στη ζωή έναν νεκρό, όπως έκανε ο Ιησούς με τον Λάζαρο, που ήταν ήδη τέσσερις μέρες στο μνήμα.

Τα «μεγαλύτερα έργα» είναι η αλλαγή της ζωής που κάνει το Άγιο Πνεύμα σαν αποτέλεσμα του κηρύγματος του ευαγγελίου. Μέσα σ' αυτά είναι και η διακονία που έχει αποτέλεσμα τη συγχώρηση των αμαρτιών (20,22).

52. Η διακονία της συγχώρησης

Καθώς περίμενε την Πεντηκοστή ο Κύριος υποσχέθηκε στους μαθητές του ότι θα τους έδινε το θείο Πνεύμα με το οποίο θα καταγίνονταν στη διακονία του κηρύγματος του ευαγγελίου. Αυτοί που δέχονταν το μήνυμά τους, θα λάμβαιναν συγχώρηση αμαρτιών· αυτοί όμως που θα τους απέρριπταν, οι αμαρτίες τους θα έμεναν ασυγχώρητες. Μόνον αν ο εκπρόσωπος του Χριστού είναι γεμάτος με το Πνεύμα του Θεού, μπορεί να επιδοθεί με επιτυχία στη διακονία αυτή της επιστροφής των άλλων από την αμαρτία τους. Αξίζει να σημειωθεί πως ο Ιωάννης δεν συνδέει την έλευση του Πνεύματος με κανένα στοιχείο έκστασης ή θαυματουργίας. Πρωταρχικό μέλημά του είναι να δοξάσει τον Ιησού και να ερμηνεύσει το έργο της σωτηρίας του.

8. Το έργο του Πνεύματος στον κόσμο

53. Ο ελεγκτικός ρόλος του Πνεύματος απέναντι στον κόσμο

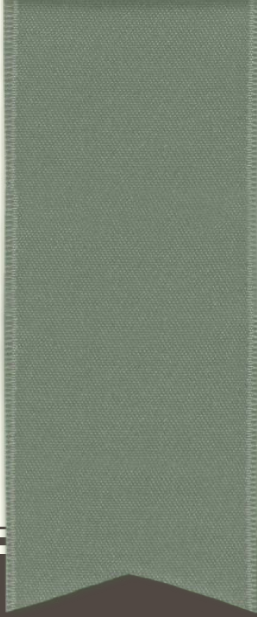
Αν το Πνεύμα λειτουργεί στους πιστούς πρωταρχικά σαν δάσκαλος και ερμηνευτής, στον κόσμο λειτουργεί σαν κατήγορος. «Κι όταν έρθει εκείνος, θα ελέγξει τους ανθρώπους ως προς την αμαρτία, ως προς τη δικαιοσύνη και ως προς την κρίση του Θεού. Ως προς την αμαρτία, επειδή δεν πιστεύουν σ' εμένα. Ως προς τη δικαιοσύνη, επειδή εγώ πηγαίνω δικαιωμένος στον Πατέρα, και δεν θα με βλέπετε πια. Και ως προς την κρίση, επειδή ο κυρίαρχος αυτού του κόσμου είναι κιόλας καταδικασμένος» (16,8-11). Εδώ ο Ιησούς περιγράφει πώς το Άγιο Πνεύμα θα εργαστεί μέσα από τη διακονία των μαθητών στον κόσμο, καθώς αυτοί θα κηρύττουν την αλήθεια του Ιησού.

54. Ο έλεγχος της αμαρτίας και η δικαίωση του Ιησού

Από τη μεριά τους, ο λόγος τους είναι ένας απλός ανθρώπινος λόγος· ενισχυμένος όμως με το Πνεύμα, θα έχει τη δύναμη να ελέγχει. Θα ελέγξει τον κόσμο για την αμαρτία, επειδή η μεγαλύτερη αμαρτία είναι αυτή της απιστίας, η οποία και ανέβασε τον Ιησού στον σταυρό. Ο κόσμος εμπιστεύεται στα ανθρώπινα καλά έργα αλλά το Πνεύμα θα ελέγξει τους ανθρώπους για τη μεγαλύτερη απ' όλες τις αμαρτίες. Θα τους πείσει ότι ο Ιησούς ήταν πραγματικά δίκαιος, όπως κι ο Θεός είναι δίκαιος (17,25). Αν και καταδικάστηκε από τους Ιουδαίους για βλασφημία και σταυρώθηκε από τον Πιλάτο, φαινομενικά με βάση την κατηγορία για πολιτική στάση, η ανάστασή του και η ανάληψή του στους ουρανούς θα δικαιώσουν τον ισχυρισμό του πως είναι ο Άγιος του Θεού (6,69).

55. Η ήττα του άρχοντα του κόσμου και η βεβαιότητα της κρίσης

«Η επιστροφή στον Πατέρα είναι η επίσημη έγκριση για τη δικαιοσύνη που αποκαλύφθηκε με τη ζωή και τον θάνατο του Υιού του» (E. Hoskyns). Ο κόσμος επίσης θα ελεγχθεί όταν έρθει αντιμέτωπος με το κήρυγμα του σταυρού και της ανάστασης, που θα λέει πως ο Θεός δεν προσπερνάει την αμαρτία, ότι η αμαρτία δεν θα έχει την τελευταία λέξη. Ο θάνατος του Χριστού σήμαινε στην πραγματικότητα την ήττα του άρχοντα αυτού του κόσμου, κι έφερνε μαζί του τη βεβαιότητα ότι θα υπάρξει μια μέρα κρίσεως, τότε που όχι μόνον ο άρχοντας αυτού του κόσμου αλλά και ο ίδιος ο κόσμος θα κριθούν.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΑΣ